

moře — hospodářem její Áltonen nedokázal nazývat, proti tomu se všechno v něm bouřilo — jedl jen málo, přezíravě hleděl na jídlo, ale užíval vidličky a nože, jako to dělají páni. Jako by se tím chtěl odlišit od ostatních, třebaže jedl u téhož stolu. Nepronel ani slova. Áltonen zastihl několikrát jeho tajně nenávistný, lstivý pohled.

Když si šel večer Áltonen lehnout, viděl, že lužko bylo pro něho připraveno. Byla tu víněná přikrývka, polštář a drsné, čisté prostěradlo. Hledaje něco v ranci viděl, že její někdo prohledával. Neměl v ranci nic, co by chtěl zatajit, ale přece mu to bylo divné. Tato žena nevypadala na to, že by prohlížela věci svého čeledína. Dále již na to nemyslil a upadl do tichého, hlubokého spánku. Světnici už znal a na tvrdém slamníku se dobře leželo.

Ráno vezl dva hrnce s mlékem do mlékárny, která byla ve vesnici několik kilometrů vzdálené. Vedoucí v mlékárně hleděl na něj zkoumavě, také dva kočí hleděli na něho a pozdravili. Bylo vidět, že by se s ním rádi dali do hovoru, ale on se zdržoval všech řečí. Neměl zapotřebí se na nic ptát, odpovídal zkrátka a byl spokojen, když obrátil pomalu klusající bílou kobylu na cestu domů.

Kobyla její neměla ráda, to viděl. Šla s ušima hněvivě staženými a trhala plecemi. Byl to starý kůň, který bydlil po celý život ve stejném domě a byl dobře ošetřován. Neměla ráda cizince. Áltonen se své strany netoužil po přátelství koně, to vůbec ne. Její podivná bílá barva byla mu nějakým způsobem nepřijemná, jako ještě mnoho jiných věcí

v tomto domě, třebaže si to nedovedl dobře vysvětlit.

Dny ubíhaly. Klouzaly nepozorovaně kolem něho, protože práce bylo dost. V domě dlouho chyběl zdatný pracovník, to bylo vidět na všem. Kdyžkoli zvedl hlavu, ukázal se mu světlý oblouk nebe a měkký vír vanul po polích. Ves byla daleko, města a továrny byly daleko a bezradostné skály a chudá země byly mu tím bližší, čím častěji jeho krok přešel dvůr a pole a jeho zrak přeběhl krajinu.

Jednoho večera, vraceje se z práce přišel do prázdné světnice. Žena byla ještě v chlévě u dojení, a když odložil u dveří špinavé střevice a pověsil kabát na hřebík, přišel muž z komory a začal s ním mluvit, jako by čekal na tuto příležitost.

„Poslyšte, Áltonene,“ řekl pokoušeje se napnouti svaly na tváři a dodati si důstojného výrazu. „Když jste byl dříve na práci v zahradnictví, hodíte se sem dobře. Já už jsem dávno potřeboval pomoc. Při práci na poli se nedá myslet na nic jiného, to chápete. Ale zahrada má být. A žádna má, když se to už jednou začne — žádný babský záho-neček mrkve nebo cibule. Podívejte!“

Vzal Áltonena za rameno a ukázal jižním oknem k jezeru. Roztálá hladina jezera rudě svítila večerním světlem. V tu stranu bylo mezi travou několik ostružinových keřů a několik jablem, zkroutených stářím. Áltonen je jednou viděl, ale nyní si jich nevšímal, mysli si teď jen, jak nepřijemný může být dotyk cizího člověka, ta chabá, neenergetická ruka, která se dotýká jeho ramene. Cítil jen nepřijemnou měkkost masa tohoto muže, který byl menší než on



a z části už holohlavý. Tušil, že i duše tohoto muže je jako rozměklá houbka. Ty roztrěsené tváře mu byly odporné, stejně jako chabá ústa a žensky měkká brada. Kolísavý pohled očí vypadal jako ještěrka, která mu pobíhá po obličejí.

„Podívejte se přece, Áltone, jižní svah a vysoká zem. Nejdříve zasadíme padesát jablek, mezi nimi můžete třeba vyorávat brambory, já jsem o tom četl. A tam dále záhony, mnoho záhonů, okurek, rajských jablek. A pak jahodisté. Pak pruh červené řepy, pruh mrkve, pruh kapusty, pruh brukve, až ke břehu jezera. U dělal jsem už plán, všechno jsem nakreslil, pojďte se podívat.“

Otevřel dvéře komory a Áltonen po prvé vstoupil do obydlí svých pánů. Jenom částečně naslouchal mužovu hovorů rozhlížel se zkontamavě kolem sebe. V komoře byla úzká postel, skříň, stůl a židle, na podlaze koberec z hadrů, všechno čisté, všechno netknuté, tvrdé a nemilosrdné. To je tedy pokoj hospodyně. Ale za ní byla ještě jedna komora. Tam léhal muž a tam vedl Áltonena.

Byla to velká, prostranná místnost a docela jiná, než by člověk očekával v tomto domě. Na stěně byly nové, bleděšedé tapety, z oken bylo krásně vidět na jezero a lesnaté skály za ním. Na velkém psacím stole byly vseližaké papíry a pravitka, také milimetrový papír na kreslení map. U stěny stála nízká knihovna plná knih, otevřené knihy byly také na stole a po židlích. Áltonen se podíval na ně mimochodem, byli to rádei v hospodářství, také švédské a německé. Pohlédl po straně na muže, který stál u psacího stolu a mluvil bez

přestání s rukou chabě v kapse u kalhot, druhou ukazuje na papíry na stole. Myslil si, zda se snad nemýlil v tom muži, snad jeho slovům je třeba dát více sluchu, než myslil.

Poslouchal teď trochu bedlivěji, ale pohledem i dále bloudil po pokoji. Viděl neustanou postel, na které se spalo i celý den, takže polštáře byly zmuchlané a sležené. Popel z tabáku byl na prostěradle i na podlaze a otevřená kniha na knihovně byla pokryta vrstvou prachu. Áltonen viděl také na stěně nad postelí obrázky, vystřižené z časopisů: neoblečené ženy s krátkými vlasy v nejružnějších pózách.

Pak jeho pohled přešel na radio na stolku, na němž byly narovnaný knihy a papíry. Najednou se slyšel, že říká uprostřed mužovy řeči:

„Také máte radio.“

Muž přerušil řeč a zdálo se, že se snaží pochopit, co druhý řekl. „Radio, radio —“ opakoval několikrát jednotvárně a pak řekl: „Mám radio, mám. Dva tisíce jsem za ně platil před rokem. Ne, dva tisíce osm set jsem platil, ne, jistě to bylo přes tři tisíce. Ale nehraje. A já to nemohu spravovat.“

„Nemáte vnější antenu?“ ptal se Áltonen.

„Nemám, hraje to i bez toho, když to hraje. Bylo by třeba vylézt na střeche. Čert aby ještě lezl na střeche. Ale zahrada, podívejte se, tady jsem už zakreslil pro začátek čtyři záhony, začnete hned zítra kopat, já to vyměřím, v městě koupíme okna na skleníky —“

Zatím co mluvil, Áltonen hleděl na okno, sklonil se a viděl, že obě poloviny oken byly přibity sil-



nými hřebý. Bylo tam přibito množství hřebíků. K větrání se mohlo otevřít, jen když se rozbilo sklo. se celé okno dalo otevřít, jen když se rozbilo sklo.

„Padesát jabloní nese padesát tisíc čistého zisku ročně,“ počítal muž kresle číslce na papír. „Všechna domácí jablka půjdou na trh a až prodávce jablek dostane pevný základ, naloží se na cizí jablka takové clo, že se vyplatí žít z jablek. Tak je to umluveno. A okurky, jablčka a jahody, tady ti hlupáci takovým věcem nerozumějí. Je to tupost, nedostatek iniciativy. Ať obviňují pak sami sebe, až ztratí půdu. Vsadím se, že za pět let ponese table zahrada zrovna tolik, kolik všechna pole dohromady. A ty peníze se dají zase na zahradu, ta se rozšíří, postaví se skleník, v zimě se v něm bude topit, koupí se ojeté auto, na tom se bude jezdit přímo do města, dvakrát týdně na trh.“

Áltonen hledal v myšlích slova. Když se muž odmlčel a s četnými kletbami počítal popletené řady účel, Áltonen tiše řekl:

„Bylo by bývalo třeba aspoň na podzim vykopati zem a v zimě se měla přivést prst a bahno. Hnoje je velmi málo, i na pole sotva stačí.“

„K čertu na pole. To nic nevynáší,“ řekl muž nenávistně a tučné rty se začaly třást.

„Potom za druhé,“ pokračoval Áltonen tiše, „by bylo třeba napřed vypočítat, jak daleko je nejbližší možnost odbytu a jaká je nabídka, za jakou cenu se zelenina dá na podzim prodat. Mrkev, kapusta a kedlubny jdou, to nic neříkám — ale jablčka by byla pro prasata, a to ještě jestli, a jahody zrovna tak —“

Muž u stolu zmuchlal papír a začal polohlasně křít. Opakoval jednotvárně několik kleteb do nekonečna. Áltonen ho nechal u stolu a zavřel dveře tiše za sebou. Na dveřích byl silný nový zámek, klíčový otvor byl s vnější strany, ale klíč teď nebyl ve dveřích. Áltonenův pohled se dotkl ještě jednou úzkého lože hospodyně. Pak se vrátil do světnice. Žena vcházela právě s dojačkou, zarazila se, ulekla se a zůstala na něho hledět. Áltonenovi se zdálo, že cítí její úlek, a řekl spěšně a pokud možno lhostejně, nedávaje ani hlasem najevo své myšlenky nebo soud.

„Bude třeba okopati záhony v zahradě. A jak slyším, mají být objednána okna v městě.“

Chvilí váhal, má-li připojiti „pán poručil“ nebo „hospodář poručil“. Ale obě jména se mu zdála zcela nepřirozená. Proto mlčel.

Byli sami ve světnici, denní práce se končila a tak přišla chvíle říci něco, co mělo být řečeno hned s počátkem, ale co říci bylo tak těžké, že to bylo necháno raději budoucnosti ve stále naději, že nějak se to jednou vyjasní bez přímých slov.

Žena uložila dojačku, zkrátila ruce v klně a pohledla zpřímá na Áltonena. Měla vlasy nedbale sčesané z čela, již opáleného jarem, na nohou měla hnojem potřísněné střevíce do chléva, pohled jejich modrých očí byl vážný, neústupný a opravdový.

„Ten tam —“ žena kývla směrem ke komoře, „neznamená nic v tomto domě. Když na vás někdy mluvím, Áltonene, buďte, jako byste neslyšel. Neznamená to nic, vůbec nic. Ať chce, slibuje nebo



hrozí cokoli, dělejte, jako když ho neslyšíte. Tak to bude nejlépe.“

Chladně, opravdově, neuhýbajíc zrakem stála s rukama zkříženýma v klíně. Áltonen odvrátil oči.

„Je dobře,“ řekl tiše.

Toho večera jedli ve třech. Z komory nebylo slyšet nic. Dnes nebyl margarín na stole. Áltonen a starý hospodář mazali suchý chléb bílým sádlem a sypali naň sůl.

„To je pravý chléb sedláka,“ řekl spokojeně starý hospodář. Byl tím spokojenější, čím méně jídla bylo na stole. K zapití chleba měl jen krapet mléka. Byl též jediný z nich, který žehlal jídlo, položil žilnaté ruce křížem do rohu stolu před usednutím. Bylo vidět, že v mládí — desíletí před novým světem — trpěl hlad a od té doby měl úctu k chlebu.

Ponenáhu si zvykl Áltonen považovat za svou práci naplnit džber vody ve světnici, nanosit dříví a starat se o chlév, když mu na to zbýl čas. Ještě nenastala namáhavá doba setí, ale co slyšel od starého hospodáře o semeni a co sám viděl ve špýcharu, to mu působilo těžké starosti.

O zahradě se již nemluvalo. Ale jednoho dne, když Áltonen zametal ve chlévě, přiběhl muž, bydlící v komoře, ke dveřím chléva, vstoupil opatrně, aby nešlápl na hnůj, a větví poklepal krávy po boku. Nedovedl začít hovor. Áltonen tiše odstrkával hromadu hnoje a slámy a zdálo se, že nepozoruje příchozího. Když došel k otvoru pro hnůj, stanul ten druhý těsně u něho a naléhavě se ptal, zároveň pominěně i hrubě:

„Máte kořalku, Áltonene?“

Áltonen dělal, jako když neslyší. Druhý ještě více přibližoval své měkké, v temnotě chléva modravé tváře a brada se mu třásla, když říkal:

„Přineste mi kořalku, až půjdete do mlékárny. Já vám dobře zaplatím.“

Áltonen otevřel dvířka na hnůj a pomalu vystřákal mokré hnůj ven. Druhý tiskl ruce chabě do pěstí a řekl šeptem, tajně, ohlížeje se při tom, zda jej někdo neslyší:

„Přístí týden dostanu peníze, mnoho peněz. Psal jsem do města. Přineste mi v sobotu kořalku, dostanete sto marek — můžete dostat dvě stě marek, Áltonene.“

Vidle se třásl Áltonenovi v ruce, náhle jimi mrštil vši silou do kouta a zaklel:

„Prokleté krysy!“

Druhý uskočil a vyšel ven. Tam teprve pochopil a koktal třesa rukama i hlavou:

„Tak vy krysy?“

Pak náhle udeřil větví nejbližší krávu po hřbetě, takže kráva vyskočila chrastíc řetězem a vyběhla ze dveří. Áltonen nejprve vytáhl vidle ze stěny, prohlédl zamračeně jejich ulomenou špičku a pak šel ke krávě a pohládl ji po hřbetě. Kráva se třásla. Muž cítil, že také jeho ruka se třese.